אבל הלכה כרבי אליעזר איזו היא בתולה *כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנשאת מעוברת משיודע עוברה מניקה עד שתגמול את בנה נתנה בנה למניקה גמלתו או מת ר"מ אומר מטמאה מעת לעת וחכ"א דיה שעתה איזו היא זקנה *כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה *רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דיה שעתה רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן ובמה (א) אמר דיה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת ואם ראתה הראשונה מאונס אף השניה דיה שעתה: **גמ'** תניא אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע אתה לא שמעת (ב) אני שמעתי אתה לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי הרבה אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד אלא למי שראהו כל ימיו של רבי אליעזר היו עושין כרבי יהושע לאחר פטירתו של רבי אליעזר החזיר רבי יהושע את הדבר ליושנו כרבי אליעזר בחייו מ"ט לא *משום דרבי אליעזר שמותי הוא וסבר אי עבדינן כוותיה בחדא עבדינן כוותיה באחרנייתא ומשום כבודו דר"א לא מצינן מחינן בהו לאחר פטירתו של ר"א דמצינו מחינן בהו החזיר את הדבר ליושנו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בארבע חדא דאמרן ואידך *המקשה כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת דברי ר"א והלכה כדבריו ואידך *הזב והזבה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו טהור יום שביעי ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה רבי יהושע אומר אין להן אלא יום הראשון ויום השביעי בלבד רבי עקיבא אומר אין לדם אלא יום שביעי בלבד ותניא *ר"ש ורבי יוסי אומרים נראין דברי רבי אליעזר מדברי רבי יהושע ודברי ר"ע מדברי כולן אבל הלכה כר' אליעזר ואידך *דתנן אחורי כלים שנטמאו במשקין ר' אליעזר אומר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין מטמאין את המשקין ואפילו דחולין ואין פוסלין את האוכלין ואפילו דתרומה רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין א"ר יהושע ק"ו ומה טבול יום שאין מטמא משקה חולין פוסל אוכלי תרומה אחורי כלים שמטמא משקה חולין אינו דין שפוסל אוכלי תרומה ורבי אליעזר אחורי כלים דרבנן וטבול יום דאורייתא ורבנן מדאורייתא לא עבדינן קל וחומר דמדאורייתא אין אוכל מטמא כלי ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא דגזור גזרה משום משקין דזב וזבה משקין דעולין לקבל טומאה גזרו בהו רבנן אוכלין דאין עולין לקבל טומאה לא גזרו בהו רבנן ומאי שנא אחורי כלים דנקט משום דקילי (א) דתנן כלי שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמא תוכו אוגנו ידיו טהורין נטמא תוכו כולו טמא מאי קמ"ל שמואל בכולהו תנן הלכתא וכי תימא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן ולימא הלכה כר"א באחורי כלים (א) אלא הא קמ"ל (ג) שאין למדין הלכה מפי תלמוד ותו ליכא והאיכא דתנן (ד) ר"א אומר

מלמדין

א) כריתות פ"ב בכורות לח: חגיגה כב: כלים פכ"ה מ"ו ב) ב"ב קל: ע"ש ג) [יבמות קה:]

מתני' וחכ"א דיה שעתה. עד כ"ד חדש שהוא זמן הנקת התינוק. ובגמרא (ט.) מפרש טעמא: שעברו עליה. שלא ראתה: שלש עונות. מפרש לה בגמרא (ט:): סמוך לזקנתה. מפרש בגמרא (ט.): כל אשה. וה"ה ילדה: מעוברת ומניקה כו'. אבל לא עברו עליה לא ופליג אדרבי אליעזר ואת"ק דאמר לעיל מעוברת דיה שעתה משיודע העובר ומניקה משנולד: בראייה ראשונה. שראתה הבתולה או המעוברת או הזקנה לאחר שלש עונות: אבל בשנייה מטמאה מעת לעת. שהרי חזרה לקדמותה להיות דמים מצויים בה: **גמ'** אין אומרים למי שלא ראה את החדש שיבא ויעיד. שראה: שמותי. לשון שמתא שהרי ברכוהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ דף נט:) הלכך לא עבדינן כוותיה באחרנייתא: דמצינן מחינן בהו. אי עבדי כוותיה באחרנייתא: המקשה. מחמת ולד בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה וקשתה שלשה ימים רצופין ובכל יום ראתה דם וקי"ל דאינה זבה מחמת שלשה ימי קישוי ליטען שבעה נקיים וקרבן דכתיב* כי יזוב זוב דמה ודרשינן בבנות כותים* דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ואם שפתה מן הצער שעמדה בלא צער לאחר השלשה ימים וילדה נתגלה הדבר למפרע שלא בא הדם מחמת הולד והרי היא יולדת בזוב וצריכה שבעה נקיים לבד ימי טומאת לידה וצריכה שני קרבנות אחד לזוב ואחד ללידה: וכמה תשפה. תעמוד ותנוח מלצערה לאחר השלשה של קושי ותהא זבה למפרע מחמת הקושי: מעת לעת. אם שפתה מאתמול היום זה עד כעת מחר איכא למימר דלאו משום ולד הוה וקרינן ביה כי יזוב זוב דמה ופליג ר' יהושע עליה בפרק בנות כותים*: שבדקו עצמן. כשפסקו מזובן הוצרכו לספור שבעה נקיים בלא ראייה כדכתיב (ויקרא טו) וספר לו וגו' ובדקו עצמן לראשון ושביעי ושאר חמשה ימים שבינתיים לא בדקו: בחזקת טהרה. הואיל ותחלתו וסופו בטהרה וטובל לערב של שביעי: אלא ראשון ושביעי. וצריכין למנות עד חמשה ימים דחוששים שמא ראו בינתיים ומיהו אי הוה ידעה בודאי שראתה בינתיים סתרה לנקיות הראשון דרחמנא אמר (ויקרא טו) ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים* אבל השתא מספקא היא ומוקי לה אחזקה: אלא יום שביעי בלבד. דשמא ראתה ימים שבינתיים וסתרה את טהרת יום הראשון דלכולהו נקיים בעינן* דכתיב ואחר תטהר אחר אחר לכולן שלא תהא טומאה מפסקת בינתיים: מדברי ר' יהושע. שר"א השוה מדותיו דקסבר כיון דתחלתן וסופן בטהרה מחזקינן נמי לאמצעיים בטהרה אבל רבי יהושע כיון דאמצעיים מיהא לטומאה נסתרה טהרת יום ראשון: אחורי כלים. דאמרינן לקמן אחורים טמאין ותוכו טהור דטומאת משקין לטמא כלים דרבנן והכי הוא דגזור שלא יטמא תוכו בנגיעת אחוריו וטעמא מפרש בבכורות (לח.) עבדו רבנן היכרא בכן טומאה לידעו אינשי דמדרבנן היא ולא נשרוף עליה תרומה וקדשים: שנטמאו במשקין. ומשקין כשרץ והוו ראשונים ולא מטמו כלים מדאורייתא אלא אב הטומאה ורבנן הוא דגזור: מטמאין את המשקין. מדרבנן דכיון דעולין לקבל טומאה מיטמו בכל דהו להיות ראשונים ויפסלו את השני בחולין: ואין פוסלין את האוכלין. רבותא קתני דאפילו מפסל לא פסלי כדמפרש טעמא ואזיל: טבול יום שני הוא ולאו מטמא משקה חולין דקי"ל (פרה פ"ח מ"ז) כל הפוסל את התרומה מטמא משקה להיות תחלה חוץ מטבול יום וטעמא מפרש *בפ"ק דשבת (דף יד:): אחורי כלים. בטומאת משקין דרבנן דכלי אינו מקבל טומאה מדאורייתא אלא מאב הטומאה בפ"ק דפסחים (דף יח.): וטבול יום. לפסול אוכלי תרומה דאורייתא כדקיימא לן טבל ועלה אוכל במעשר כו' ומקרא נפקא לן ביבמות (דף עה.) ואפילו בנגיעה: משום משקה זב וזבה. רוקו ומימי רגליו שהן אבות הטומאה כדכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב וגו': ומ"ש אחורי כלים דנקט. לינקוט תוכי כלים וכגון דנגעו משקין טמאין לתוכו והוו נמי דרבנן: משום דקילי. אבל תוכי כלים כיון דאחמירו בהו רבנן כדקתני נטמא תוכו כולו טמא מודה רבי אליעזר שפוסלין את האוכלין: הא קמ"ל. מדאיצטריך למימר להו הלכה שמע מינה דאין למידין הלכה מפי תלמוד מתוך המשנה וברייתא שסתמה כאן הלכה כפלוני אין למידין מהן שהאמוראים האחרונים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חבירו אלא כל אחד מה ששמע מרבו מלמדה לתלמידו שמועה כמו שהיא והיא היתה נקראת משנה וברייתא והיה נותן לנו לאמת טעם לשמועתו זה נותן טעם לדבריו וזה נותן בה טעם אחר כדאמר (שבת דף סג.) ליגמר איניש והדר ליסבר ואותה סברא היתה נקראת תלמוד בימי התנאים ומשנה שנויה כה פסק הלכה מסברת תלמוד שלהן נשנית ואין למידין הימנה:

מלמדין

*) [נ"ל בפ"ק דפסחים]

שמותי הוא • פירש"י שברכוהו וקשה דמסתמא לא היה מזכיר לשון שמתא ובמעשה גופיה דפרק הזהב (ב"מ דף נט:) אינו מזכיר אלא לשון ברכה ופירש ר"ת ורשב"ם דשמותי הוא היינו דהוה מתלמידי שמאי וכן איתא בירושלמי *פרק קמא דתרומות דתנן סאה של תרומה טמאה שנפלה לתוך מאה של תרומה טהורה ב"ש אוסרין וב"ה מתירין לאחר שהודו א"ר אליעזר תירום ותשרף מי הודה למי וקאמר ב"ש לב"ה א"ר אסי מתניתין אמרה כן לאחר שהודו אמר ר' אליעזר יתרום ותרום ותשרף ורבי אליעזר לאו שמותי הוא בתמיה וכן מפרש בהלכה ביאה דרבי מכיר*:

רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה • מכאן משמע אשה שספרה ז' נקיים ובדקה יום ראשון ויום ז' ומצאה טהורה דחשיב ספירה רק שבדקה עצמה יום שפסקה בו לערב והפסיקה בטהרה ודוקא יום ז' אבל יום ח' לא ומיהו לכתחלה [לא מועיל] וצריכה לבדוק בכל יום:

משום דקילי • אבל תוך כלי פוסל אוכלין דתרומה משום דהוי מי"ח דבר (שבת יג:) האוכלין והכלים שנטמאו במשקין:

ועל

סקה כו' ראבי"ה דבלא מגלחין (דף סו') איכפלא לן מסדר מסו בתפלין סיקו ור' אליעזר פיס מנית תפילין כדאמר בסוף פ' ר' מיתות (דף סח') ואין לומר דלא תם לגיהוי רכא תאן מתפליז • *) פסק' נ"י:

נר מצוה

*[עי' תוס' ב"מ נט: ד"ה וקרא ובתוס' סוטה קטן סו: ד"ה לא אשגלה]

מו א מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ס ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה א סמג לאוין קיא:

[נ"ל פ"ט]

מז ב מיי' פ"ט מהלכות איסורי ביאה הלכה ד ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפט סעיף לג:

מח ג ד מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד שם:

[ועי' תוס' שבת קנ: ד"ה ור"א כו' וכן ברש"י שם ד"ה שמותי]

מט ה מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה ס ופ"ד מהל' משכב ומושב הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף כח:

נ ו מיי' פ"ד מהלכות משכב ומושב הלכה א והלכה ס ועי' בכס"מ ובכ"מ:

נא ז מיי' פ"ח מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ס:

נב ח מיי' שם הלכה ה

נג ט מיי' שם הלכה א והלכה ד:

[לקמן לה:]

נד י כ מיי' שם הלכה א והלכה ב:

נה ל מיי' בכ"מ שם הלכה ס:

[לקמן סח:]

נו מ נ מיי' שם הלכה ג:

פרה פ"ח מ"ז

מוסף רש"י

כל אשה שעברו עליה שלש עונות. דהיינו תשעים יום, דעונה סתם לפריסת נדה שלשים יום לשלשים יום, וכל אשה שעברו עליה תשעים יום ולא ראתה נסתלקו דמיה, ואם ראתה אמרי כן אמרינן השתא הוא דראתה דם (המשך בדף י' ע"א למטה)

עירובין מו' [ושם הגירסא רבי אלעזר וכן עיקר וכן צ"ל בכסוגיא לקמן]

הגהות הב"ח

(א) במשנה וכמה אמרו דיה שעתה: (ב) גמ' ואני שמעתי אתה לא שמעת אלא אחת ואני שמעתי (הרבה) תא"מ ונ"ב ס"א הרבה:

[ויקרא טו]

[לקמן דף לג:]

שבת קנ:

תוספי הרא"ש

ר' אליעזר שמותי הוא • פרש"י ברכוהו ול"נ להזכיר עליו לשון שמתא דבשעת מעשה לא קאמר אלא ברכוהו • ועוד ניחא הכא דלא בעי למיעבד כוותיה משום דאיירי בטהרות תלי עסק טהרות ברכוהו חיישינן דלמא אתי למיעבד כוותיה באחרנייתא דטהרות • אבל בריש רבי אליעזר דמילה גבי מכשירי מילה דקאמר רבי אליעזר שדוחין את השבת וקאמר התם פעם אחת שכחו ולא הביאו כו' ופריך והיכי עביד כר' אליעזר הוא דר' אליעזר שמותי הוא ומה בכך וכי בשביל זה לא יהא הלכה כמותו בשום מקום • ונראה כפי' הערוך דשמותי מתלמידי בית שמאי כדאיתא בירושלמי פ"ה דמסכת תרומה גבי סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה דמוכח התם דהודו ב"ש לב"ה משום דרבי אליעזר שמותי הוא וקתני דר' אליעזר אומר תרום ותישרף כדברי ב"ה • והכי איתא נמי במסכתא יו"ט דירושלמי פ"ב ואע"פ שהיה מתלמידי ריב"ז כדאיתא במסכת אבות ורבן יוחנן [בן זכאי] מתלמידי ב"ה היה כדאיתא פרק יש נוחלין קים ליה לתלמודא דבכל דבריו קאי כב"ש וא"ת מאי נפקא ליה מינה לר' יהושע אי עביד כוותיה באחרנייתא הא איהו דקאמר אין משגיחין בבת קול • ואמרינן סוף פ"ק דיבמות דלמ"ד אין משגיחין בבת קול הרוצה לעשות כבית שמאי עושה • וי"ל דמ"מ קסבר ר' יהושע הלכה כבית הלל משום דבית הלל רובא • אע"ג דב"ש מחדדי טפי: חדא הא • ואע"ג דר' יהושע לא פליג עליה אצטריך למיפסק הלכתא כוותיה לאפוקי מר' דוסא דפליג עליה ואמר כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ומוכח לעיל דפליגי • ומיהו קשה דבכולי פרקין ופרק כל היד מוכח דהלכה כר' דוסא • ונראה דאתא לאפוקי מדר' אליעזר דמתני' דאמר כל האשה שעברו עליה ג' עונות דייה שעתה • ור' יוסי דמתני' דאמר מעוברת ומניקת שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה • ואפשר ר' דוסא ות"ק דידיה לא פליגי דת"ק איירי בד' נשים דמתוך סילוק דמים דיין שעתן אף שלא בשעת וסתן ולא פליג אהא דאורח בזמנו בא • ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי והא דקאמר לעיל דרבנן פליגי עליה דר' דוסא • רבנן אחריני נינהו דכיון דקתני בברייתא ר' דוסא אומר מכלל דרבנן פליגי עליה: המקשה כמה תשפה ותהא זבה • מתני' דפ' בנות כותים הוה מצי לאיתויי אלא

דניתא

דניתא ליה לאיתויי ברייתא משום דקתני בה והלכה כדבריו • כבאחרנייתא: הזב והזבה שבדקו עצמן כו' הרי אלו בחזקת טהרה • והלכה כדבריו • ולקמן פליגי בה רב וזעירי דתניא אי אמרינן תחלתן אע"פ שאין סופן • סופן אע"פ שאין תחלתן • ומיהו לכתחלה צריך בדיקה כל שבעה • ולא מיקריא בדיקה אלא בהכנסת חורין וסדקין • ואידך עיקרי קנח כדפירשתי לעיל ונשים שסומכות על שמעיינות בחלוקיהן ואין מוצאות בו כתם לאו שפיר עבידן: רבי יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי ונראה דר' יהושע סבר כר' אליעזר דלא בעי ספורים לפנינו ומדרבנן קאמר מדאורייתא לקמן בפ' המפלת שמעתתא דעותה כר' עקיבא • דסבר דבעינן ספורים לפנינו ולא מוקי לה כר' יהושע: ורבנן מדאורייתא לא אמרינן ק"ו • וא"ת ונילף ק"ו מטמאת מעת לעת דהוי נמי דרבנן • לתהוא לישנא דאמרי' לעיל אפילו לתרומה • ואין לומר מה למעת לעת שכן עושה משכב ומושב איכא למימר תוכי כלים יוכיחו דאין עושין משכב ופוסל אוכלי תרומה • ואפשר לומר דמעת לעת נמי מטמא משקה חולין משום דקי"ל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה • ור"ס תירץ דאיכא למפרך מה למעת לעת דאיכא ספק טומאה דאורייתא דדלמא אתא דם לבית החיצון ונראה לי דלא קשה דהכי חוכי דאין למדין דברי סופרים מדברי תורה והכי נמי אין למדין דברי [סופרים] (תורה) מדברי סופרים והכי תנן במסכת ידים פ"ג ה"ב היד מטמאה את חברתה דברי ר' יהושע וחכמים אומרים אין שני עושה שני • אמר להן והלא כתבי הקדש מטמאין את הידים אמר לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים • וכן כתב ר"ת דשלי דרבנן משלי דרבנן לא ילפינן מק"ו דאם לא כן לא תמצא שום חלוק בדבריהם דליכא למיפרך משום דאמרינן היא טופח גזרה וכי פרכת מה לדברי פלוני יצא בו דין איכא למימר היא טופח תיתי אלא ודאי בכל דבר נותן לפי הנראה בעיניהם לצורך שעה ואין ללמוד זה מזה אע"ג דבפ"ק דעירובין קאמר ומה חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת בשומר מרובה על הפרוץ כו' אע"ג דכולהו מדרבנן • י"ל דהתם דמספקא ליה לתלמודא היכי תקון מעיקרא עבוד שפיר ק"ו דהכי והכי תקון מכח ק"ו אבל ר' אליעזר הוה מקבל דהכי תקון הלכך כי חזינן דבדאורייתא מדאורייתא לא עבדינן ק"ו הכי נמי מדרבנן אדרבנן לא עבדי ק"ו למיסר קבלתו: ומאי שנא אחורי לא עבדינן ק"ו הכי נמי מדרבנן • כלים דנקט משום דקילי אבל תוך כלים דחמירי שוה כ"ע דפוסל אוכלי תרומה דמי"ח דבר הוא בפ"ק דשבת האוכלים והכלים שנטמאו במשקין •

כשר

הגהות מהר"ב רנשבורג א) גמ' אלא הא קמ"ל שאין למדין הלכה מפי תלמוד • נ"ב וכתב הרמב"ם בהקדמה לפי' שלא דהיינו חוזק כנגד הכלל שבגמרא אבל כשאינם חולקים בו כללים האמור בגמרא לא נ[ע]יין הלכה: מפי משנה וברייתא: